11.12.2023

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta

Lausunto valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä koskien vuoden 2024 talousarvioesitystä

Lausuntonaan valtiovarainvaliokunnan I-käsittelyssä valmistuneesta, valtion vuoden 2024 talousarvioesitystä koskevasta mietinnöstä valtiovarainministeriö esittää seuraavaa.

Talouden näkymät

Hintojen ja korkojen nousu on vähentänyt kotitalouksien kulutusta ja investointeja. Lokakuussa julkaistussa Taloudellisessa katsauksessa arvioitiin, että Suomen talous ei kasva vuonna 2023. Vuonna 2024 hintojen nousu on kotitalouksen tulojen kasvua hitaampaa ja korkojen nousu on ohi. Kotitalouksien ostovoiman kohentuminen lisää kulutusta ja talouden arvioidaan palaavan kasvuun. Talouskasvua kuitenkin heikentää edelleen rakentamisen heikko tilanne. Ennusteeseen liittyy monia riskitekijöitä niin kotimaisen kysynnän kuin kansainvälisen talouden kehityksenkin taholta.

Valtiovarainministeriön uusi kokonaistaloudellinen ennuste julkaistaan 19. joulukuuta.

Julkisen talouden näkymät

Lokakuussa julkaistussa Taloudellisessa katsauksessa arvioitiin, että julkisen talouden alijäämä on 2,4 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023. Hallituksen päättämistä sopeutustoimista huolimatta alijäämä kasvaa yli kolmen prosentin vuonna 2024 ja edelleen n. 3,4 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2025 ennen kuin alkaa vähitellen pienentyä julkista taloutta vahvistavien toimien, kiihtyvän talouskasvun ja hidastuvan inflaation vaikutuksesta. On kuitenkin huomioitava, että riippumaton ennuste ei pidä sisällään kaikkia hallitusohjelmaan sisältyviä toimia, jotka toteutuessaan vahvistavat julkista taloutta. Tällaisia ovat mm. rakenteelliset työllisyyttä vahvistavat toimet ja hyvinvointialueiden omat toiminnan kehittämistoimenpiteet.

Valtiovarainministeriö
Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 28, 00023 Valtioneuvosto

puh. 0295 16001 (vaihde)
valtiovarainministerio@vm.fi
www.vm.fi
Y-tunnus 0245439-9

Finansministeriet
Snellmansgatan 1 A, Helsingfors
PB 28, 00023 Statsrådet

tfn 0295 16001 (växel)
valtiovarainministerio@vm.fi
www.finansministeriet.fi
FO-nummer 0245439-9

Julkisen talouden velkasuhde kasvaa 76,8 prosenttiin vuonna 2024. Valtionhallinnon ja paikallishallinnon yhteenlaskettu mittava alijäämä, väestön ikääntyminen sekä kasvavat velanhoitokustannukset pitävät velkasuhteen nousevalla uralla myös jatkossa.

Valtiokonttorin arviota valtion nettovelanoton tarpeesta vuonna 2023 ei ole vielä käytettävissä vaan se arvioidaan saatavan 11. joulukuuta alkavalla viikolla. Vuoden 2023 toisessa lisätalousarviossa arvioitu, budjetoidun mukainen nettolainanoton tarve on 10,2 mrd. euroa.

Vuoden 2023 velanoton tarkentuminen vaikuttaa myös siihen, mikä arvioidaan olevan valtion velan taso vuoden 2024 lopussa. Valtiovarainministeriön 19. joulukuuta julkaistavassa uudessa kokonaistaloudellisessa ennusteessa huomioidaan muiden ennusteeseen vaikuttavien tekijöiden lisäksi tarkentuneet vuoden 2023 velkatiedot.

Huomiot yleisperusteluista

Julkisen talouden tilanne on huolestuttava. Valtiovarainministeriö yhtyy valiokunnan huoleen talouskehitykseen liittyvistä epävarmuuksista sekä arvioon siitä, että epävarmuuden keskellä julkisen talouden tasapainottaminen on aiempaakin tärkeämpää.

Valtiovarainministeriö jakaa valiokunnan huolen valtion taloudellisten vastuiden kasvusta ja etenkin velan ja korkokulujen voimakkaasta kasvusta. Kuten valiokunta toteaa, julkisen talouden velkasuhde on erkaantunut merkittävästi muista Pohjoismaista. Valtiovarainministeriö korostaa, että vain julkista taloutta vahvistamalla ja talouskasvun edellytyksiä parantamalla voidaan turvata mahdollisuus reagoida finanssipoliittisin keinoin tulevissakin kriiseissä sekä varmistaa julkisten palveluiden ja etuuksien rahoitus myös tuleville sukupolville.

Valtiovarainministeriö pitää tärkeänä, että hallitus on sitoutunut toimeenpanemaan hallitusohjelman mukaiset kuuden miljardin euron julkista taloutta vahvistavat toimenpiteet ja tarvittaessa reagoimaan korvaavilla toimenpiteillä. Valtiovarainministeriö toteaa, että julkisen talouden tilanteen heikentyminen on johtanut siihen, että vuodelle 2027 asetetusta nimellisestä rahoitusasematavoitteesta ollaan ennusteiden valossa jäämässä. Lisäksi arviot hyvinvointialueiden alijäämistä ovat kasvaneet, mikä kasvattaa valtion menokehyksiin kohdistuvaa painetta ja edellyttää todennäköisesti uusien julkista taloutta vahvistavien toimien toteuttamista jo lähivuosina.

Valiokunnan arvion mukaan on olemassa ilmeinen riski siitä, Suomi ylittää EU:n vakaus- ja kasvusopimuksessa alijäämälle asetetun 3 prosentin viitearvon. Valtiovarainministeriö yhtyy tähän arvioon ja toteaa, että vaikka EU:n finanssipolitiikan sääntökehikon uudistaminen on vielä kesken, on jo ilmeistä, että uudessakin kehikossa 3 prosentin alijäämäviitearvon ylitys olisi peruste liiallisen

alijäämän menettelyn käynnistämiselle ja siten uusien julkista taloutta vahvistavien toimien toteuttamista jo lähivuosina.

Valtiovarainministeriö suhtautuu myös ilolla siihen, että valiokunta jakaa sen näkemyksen kehysjärjestelmän merkityksestä finanssipolitiikan ohjauksen välineenä ja uskottavan talouspolitiikan perustana.

Ministeriö on toimittanut tekniset korjausehdotuksensa valiokunnan sihteeristölle.

Valtiovarainministeri Riikka Purra

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö Mika Niemelä